

TATÍNEK FERDINAND

OUR FATHER FERDINAND

Krátký nástin rodokmenu

Linie předků Bohuslava Martinů pocházela z Poličska a částečně Litomyšlska, matriční záznamy sahají až do druhé poloviny 17. století.⁵ Nejstarší jasně doložitelný předek skladatele se jmenoval Ondřej Martinů (nar. 30. 10. 1670). Víme o něm, že se 3. 2. 1728 v Poličce oženil s Kateřinou Zvačkovou a bylo to jeho druhé manželství, neboť v matrice je uváděn jako vdovec. Hluběji do historie matriční záznamy nelze dohledat, v každém případě bylo Ondřejovi při druhém sňatku již 58 let. Ze sňatku s Kateřinou vzešel syn Jakub Martinů (nar. 20. 7. 1731 v Poličce). Jeho svatby v roce 1. 2. 1756 se otec nedočkal, v matričním záznamu je Jakub zapsán jako syn zemřelého Ondřeje Martinů.

---

⁵ Genealogii rodu se věnuje článek Zdeňka Kopeckého „Rodokmen Bohuslava Martinů“ (*Jitřenka*, prosinec 1993, s. 132), detailně je rozvedena muzikologem Jaroslavem Mihulem v monografii *Martinů: osud skladatele* (2., přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2017, s. 16–19). Oba zdroje vycházejí z matričního pátrání tehdejšího Státního oblastního archivu v Zámrsku (dnes Státní oblastní archiv v Hradci Králové), které bylo uskutečněno z podnětu Společnosti Bohuslava Martinů v Praze v letech 1987 a 1993. Viz korespondence uložená v archivu CBM v Poličce, složka Rodokmen B. Martinů – Státní oblastní archiv Zámrsk, nečíslováno. Vedlejší, avšak důležitým zdrojem zejména některých datací je osobní rodokmen skladatele Jiřího Kollerta, prokazující některé společné předky s rodinou Martinů. Kopie rodokmenu uložena v NBM, IBM a CBM.

An Introduction to Family Trees

Bohuslav Martinů's ancestral lines were from the regions of Polička and in part Litomyšl, with demographic records reaching back to the second half of the 17th century.⁵ The oldest clearly documented ancestor of the composer was named Ondřej Martinů (born 30 October 1670). We know he married for the second time in Polička on 3 February 1728 to Kateřina Zvačková, where he was recorded as a widower. Demographic records from further back in history could not be uncovered, in either case, at the time of his second marriage Ondřej was 58. His wife Kateřina gave birth to one son, Jakub Martinů (born 20 July 1731 in Polička). The father did not live to see his son's wedding on 1 February 1756, in the record of Jakub's marriage he is listed as the son of deceased Ondřej Martinů.

---

⁵ The genealogy of the family is discussed in Z. Kopecký's article "Rodokmen Bohuslava Martinů" [Bohuslav Martinů's Family Tree] in the *Jitřenka* periodical (December 1993, p. 132), and is detailed by musicologist Jaroslav Mihule in the monograph *Martinů: osud skladatele* [Martinů: The Fate of the Composer] (Prague: Karolinum, 2017, pp. 16–19). Both sources are based on the parish register research conducted by the former State Regional Archive in Zámrsk (now the State Regional Archive in Hradec Králové), which was carried out at the initiative of the Bohuslav Martinů Society in Prague in 1987 and 1993. See the correspondence stored in the CBM archive, file Rodokmen B. Martinů – State Regional Archive Zámrsk, unnumbered. An additional, though important source, especially for clarifying certain dates, is the personal family tree of composer Jiří Kollert, which shows some common ancestors with the Martinů family. A copy of the family tree is stored in the NBM, IBM, and CBM.

Jakub Martinů, uváděný jako obyvatel Poličky, zplodil syna Václava, jenž se narodil 21. 9. 1764. Později byl úředně veden jako tkadlec a poprvé také jako měšťan v Poličce, což lze oproti předkům chápat jako určitý společenský vzestup. Václav se v roce 1797 oženil s Kateřinou, rodným jménem taktéž Martinů⁶, a 26. 1. 1802 se jim narodil syn Karel. Ten se věnoval otcovskému řemeslu – tkalcovství, ale v matrice je veden rovněž jako vysloužilý voják. Válečná služba podle všeho zapříčinila časový nepoměr mezi datem jeho sňatku s Anežkou Černou v roce 1836 a datem narození jejich syna Jana Martinů již v roce 1822.

Tento syn Jan, celým jménem Jan Křtitel Wilhelm Martinů⁷, a také dědeček skladatele Bohuslava Martinů se narodil 23. června 1822 v Poličce a stejného dne byl i pokřtěn.⁸ Náboženství jeho i rodičů bylo římskokatolické. Porod je v křestním listu označen jako nemanželský, avšak otec byl znám a dle dokumentu se druhý den po porodu k otcovství přihlásil. Byl jím výše uvedený Karel, toho času voják c. k. regimentu. Kmotrem dítěte byl také příslušník vojenského útvaru – nadporučík c. k. pěšího pluku Antona Zacha⁹ Franz Teply, svědkem byla jeho dcera Josefa. Matkou Jana Martinů byla Anežka, dcera zedníka z Horního předměstí Václava Černého a jeho ženy Veroniky, rozené Paulišové, pocházející z Jimramova.

---

⁶ J. Mihule se ve výše uvedené monografii zamýšlí nad pravděpodobností rodové spřízněnosti obou rodin i hojného výskytu příjmení Martinů (viz Mihule, 2017, s. 18).

⁷ Rodný a křestní list Jana Martinů, vystavený pravděpodobně jako doklad o jeho nežidovském původu v roce 1939 (CBM, PBM Rd 124).

⁸ Datum úmrtí Jana Martinů neznáme, muselo to ale být před rokem 1880, protože v matričním záznamu oddaných u syna Ferdinanda byl již uveden jako zemřelý.

⁹ V rodném listu označení Oberleutnant beim k. k. Infanterie-Regiment Zach.

Jakub Martinů, also listed as a Polička resident, had a son Václav, born on 21 September 1764. He was later officially listed as a weaver and also for the first time as a Polička townsperson, indicating an improved social standing compared to his predecessors. Václav married Kateřina (also née Martinů)⁶ in 1797, and on 26 January 1802 she gave birth to a son named Karel. The son continued in his father's trade – weaving, but is also listed in the records as having served in the military. By all accounts, his military service is what explains the gap between his marriage to Anežka Černá in 1836 and the date of birth of their son Jan Martinů as early as 1822.

This son Jan, full name Jan Křtitel (John the Baptist) Wilhelm Martinů⁷ as well as the grandfather of Bohuslav Martinů, was born on 23 June 1822 in Polička and baptised⁸ the same day. He and his parents were Roman-Catholics. The birth is marked in the birth certificate as out-of-wedlock, however the father was known and according to the document he admitted his fatherhood the next day after the birth. It was the aforementioned Karel, then a soldier with the imperial–royal regiment. The child's godfather was also a member of the military unit – first lieutenant of Anton Zach's⁹ imperial–royal infantry division Franz Tepla and the witness was his daughter Josefa. Jan Martinů's mother was Anežka, daughter of a bricklayer from Horní předměstí, Václav Černý and his wife Veronika, née Paulišová, originally from Jimramov.

---

⁶ In the aforementioned monograph, J. Mihule reflects on the probability of a familial connection between the two families and the frequent occurrence of the surname Martinů (cf. Mihule, 2017, p. 18).

⁷ The birth and baptismal certificate of Jan Martinů, issued probably as proof of his non-Jewish origin in 1939 (CBM, PBM Rd 124).

⁸ The date of death of Jan Martinů is unknown, but it must have been before 1880, as he was already listed as deceased in the marriage record of his son Ferdinand.

⁹ In the birth certificate, the designation Oberleutnant beim k. k. Infanterie-Regiment Zach.

Jan Martinů se živil jako zedník a tkadlec a stejně jako jeho předkové žil v Poličce. Bydlel na náměstí v domě čp. 64 (dnes sídlo Městské knihovny); dům mu pravděpodobně nepatřil a žil zde v nájmu.¹⁰ Dne 16. listopadu 1852 se oženil s Annou Syrovou (nar. 5. února 1820 v Litomyšli, části Zahájí, zemřela 11. 11. 1902 ve Svitavách). Jejím otcem byl obyvatel a mlynářský tovaryš ze Zahájí Jan Syrový.¹¹ Téměř na den přesně devět měsíců po svatbě, 15. srpna 1853, se manželům narodil syn Ferdinand, což byl otec Bohuslava Martinů.

O jeho dětství a mládí máme téměř nulové informace. Víme, že se vyučil ševcovskému řemeslu a zpočátku pracoval jako samostatný mistr obuvnický, k ruce měl pomocníka. V roce 1880 byl jako řemeslník veden v Nové ulici v domě čp. 203, bydlel ale na náměstí v dnes již neexistujícím domě čp. 185 (jedná se o místo, kde v současnosti sídlí budova České spořitelny).¹² Podle všeho byl Ferdinand velmi přátelské a veselé povahy, což dokládá i dobová vzpomínka: „[...] *otec (Ferdinand) byl o něco menší postavy; s ,kozí bradíčkou‘, světlých očí, většinou jsem ho vídal usměvavého, jako by se chystal právě někoho poškádlit.*“¹³ Byl proto oblíbený ve společnosti a vedle své řemeslnické profese se od mladých let účastnil řady spolkových a společensky prospěšných aktivit.

---

¹⁰ Borský, Pavel–Junek, David–Muchová, Martina. *Polička: kostel sv. Jakuba*. Polička: Městské muzeum a galerie, 2005. Památky (Městské muzeum a galerie Polička), s. 39.

¹¹ Rodný a křestní list Anny, vystavený pravděpodobně jako doklad o jejím nežidovském původu v roce 1939 (CBM, PBM Rd 125).

¹² Borský–Junek–Muchová. *Polička: kostel sv. Jakuba*. Polička: Městské muzeum a galerie, 2005. Památky (Městské muzeum a galerie Polička).

¹³ Článek „JUDr. František Šauer vzpomíná na BM“, *Poličský zpravodaj*, leden 1988, s. 11.